Baker-baker paradoxon

A személynév-előhívás vizsgálata magyar nyelvű gyerekek körében tanulási feladathelyzetben

RESZEGI KATALIN
Debreceni Egyetem, Debrecen

KENYHERCZ RÓBERT
Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Debrecen

Absztrakt

Írásunkban a *Baker-baker paradoxon*-nak nevezett jelenséget vizsgáljuk, mely szerint az új arcokhoz könnyebb foglalkozásokat vagy egyéb információkat társítani és előhívni, mint személyneveket, még a foglalkozásnévi vagy egyéb közszói eredetű nevek esetében is. A korábbi vizsgálatok szerint az életkor negatív hatással van a nevek elraktározására és előhívására: a fiatalfelnőtt-kort követően lassan, de fokozatosan csökken a személynevek mentális lexikonba való beépítésének és aktiválásának képessége. Ahhoz azonban, hogy az életkor hatásáról átfogó képet alkothassunk, szükséges a fejlődési aspektusra is tekintettel lenni, azaz fiatalabb korosztályokra is kiterjeszteni a vizsgálatokat, és feltárni, hogyan alakul gyermekkorban a tulajdonnevek feldolgozása. Hogy többet megtudjunk erről az aspektusról, két tanulási kísérletet végeztünk 9–10 éves magyar nyelvű gyermekekkel, kétértelmű szavak felhasználásával. Az első kísérletben olyan szavak szerepeltek, amelyek lehetnek családnevek és foglalkozásnevek is. A második kísérlet olyan kétértelmű szavakra összpontosított, amelyek fizikai jellemzőket írnak le, de családnévként is használatosak a magyarban. Az eredményeink azt mutatják, hogy különbség van a közszói eredetű családnevek és azok alapszavának elsajátítása, tárolása és felidézése között, azaz a Baker-baker paradoxon a magyar gyermekek körében is kimutatható. Ezek a vizsgálatok megerősítik, hogy a tulajdonnevek különleges szókategóriát alkotnak a mentális lexikonban.

Kulcsszavak: közszói eredetű tulajdonnevek, családnevek, foglalkozásnevek, Baker-baker paradoxon, tanulási feladathelyzet, tulajdonnevek a mentális lexikonban, pszicholingvisztika, pszichoonomasztika

The Baker-baker paradox

An investigation into the retrieval of proper names among Hungarian-speaking children in a learning task context

KATALIN RESZEGI – RÓBERT KENYHERCZ

The paper examines the phenomenon known as the *Baker-baker paradox,* i.e., it is easier to associate and recall occupations or other types of information with new faces than it is to recall

personal names, even when those names have an occupational origin. Previous studies have pointed out that aging has a negative effect on proper name retrieval: after young adulthood, the ability to incorporate and activate personal names in the mental lexicon gradually declines. However, to gain a comprehensive understanding of the effects of ageing, it is also necessary to consider the developmental aspect, that is, to extend research to younger age groups and explore how the processing of proper names develops during childhood. To investigate this aspect, two learning experiments were carried out with Hungarian-speaking children (aged 9–10) using ambiguous words. The first experiment used words that can function as both surnames and occupational titles. The second experiment focused on ambiguous words describing physical features that are also used as family names in Hungarian. The results suggest that surnames with a common noun origin are acquired, stored, and retrieved differently from their original meanings. In other words, the Baker-baker paradox can also be observed among Hungarian children. These findings confirm that proper names constitute a special word class within the mental lexicon.

Keywords: proper names derived from common nouns, family names, occupational names, Baker-baker paradox, learning experiment, proper names in mental lexicon, psycholinguistics, psychoonomastics

***

1. Bevezetés. A pszicholingvisztika feltételezi, hogy a nyelvi viselkedés tanulmányozása alapján megpróbálhatunk következtetni a mögöttes működésre. Ilyen módon feltehető a nyelvi működés kapcsán valamiféle belső szótár megléte (GÓSY 2005: 193). Ezt az ún. mentális lexikont az elmében egy olyan nagy kapacitású, dinamikus tárként szokás értelmezni, amely az egyén által megismert nyelvi elemek, szavak, kifejezések mentális tárolását, valamint a tárolás rendszerező elvét és az előhívás mechanizmusait is magában foglalja. Az így felfogott mentális lexikonban a nyelvi elemek nem rendszertelenül tárolódnak, hanem olyan komplex hálózatot alkotnak, amelyen belül az elemek közös (szemantikai, fonológiai, morfológiai stb.) tulajdonságjegyeik alapján összeszerveződnek, s alhálózatokat alkotnak (GÓSY 2005: 193–213, HONBOLYGÓ 2008: 66–74, LUKÁCS et al. 2014: 167–206, MAGYARI 2014: 398–399).

A mentális lexikon a nyelvi tapasztalatok alapján épül fokozatosan, és a közszók mellett a legkorábbi időktől részét képezik tulajdonnevek, elsőként személynevek, majd más tulajdonnévfajták elemei is (GÓSY 2005: 265, 274–275; NEUBERGER 2008: 7, 2017: 125; RESZEGI 2015; SCHNELL 2016: 101–102; LIBÁRDI 2019: 77–79; HORVÁTH 2022; a mentális lexikon mennyiségi és minőségi alakulásáról l. még SUGÁRNÉ KÁDÁR 1985, BÓNA 2018: 114–116). A tulajdonnevekkel ugyanakkor – a mentális lexikon kiépülésének kezdetétől számítva – a kategóriajelölő elemektől eltérő, sajátos identifikáló funkciójú elemekként számolnak (HALL 2009: 422–429, vö. még LUKÁCS 2014: 530–537). Arról azonban, hogy a tulajdonnévi hálózat kapcsolatban van-e a lexikon más részeivel, s ha igen, milyen jellegű ez a kapcsolat, megoszlanak a vélemények (vö. pl. MCWEENY et al. 1987, BRÉDART 2016). Erre egyrészt a neveket érintő előhívási nehézségek alapján próbálnak következtetni, másrészt a nevek specifikus jelentéséből kiindulva közelítenek a kérdéshez. Még kevesebb ismeretünk van arról, hogy gyermekkorban hogyan épül ki és működik a tulajdonnévi hálózat. A nevek mentális reprezentációjára, feldolgozására és előhívására fókuszáló, azokat más nyelvi elemekével összevető elemzések döntően felnőttekkel végzett, s jórészt a személynevekre koncentráló vizsgálatokon alapulnak, ezek alapján fogalmaznak meg

általánosításokat a nevek feldolgozásáról. Márpedig ahhoz, hogy a tulajdonnevek mentális reprezentációjáról, feldolgozásáról valóban átfogó és megbízható képet alkothassunk, a vizsgálatok körét a gyerekekre is ki kell terjeszteni. Az is lényeges továbbá, hogy igazán árnyalt képet csak több tulajdonnévfajta és névtípus bevonásával nyerhetünk.

Írásunkkal a fejlődési aspektusra vonatkozó ismeretek bővítéséhez kívánunk hozzájárulni. Ehhez 9–10 éves magyar gyerekek körében végeztünk vizsgálatokat a személynevek feldolgozására irányulóan: egy speciális névtípus, a közszókkal azonos alakú családnevek és közszói párjuk feldolgozását vizsgáltuk tanulási feladathelyzetben. Tanulmányunkban e vizsgálatokat és a kapott eredményeket ismertetjük. Ezáltal egyrészt azt igyekszünk megválaszolni, hogy ebben az életkorban is jelentkezik-e a nemzetközi szakirodalomban *Baker-baker paradoxon*-nak nevezett jelenség, mely szerint az új arcokhoz foglalkozásokat vagy egyéb információkat társítani és előhívni könnyebb, mint személyneveket, még a foglalkozásnévi vagy egyéb közszói eredetű nevek esetében is. Emellett óvatos következtetéseket is megfogalmazunk a személyneveknek a gyermekkori mentális lexikonban való szerveződéséről.

A dolgozat első részében a személynevek előhívását meghatározó tényezőket tekintjük át a szakirodalom alapján, illetve az idevágó – jobbára felnőttekkel végzett, valamint a kisszámú gyermeknyelvi – pszicholingvisztikai vizsgálat főbb tanulságait összegezzük, ezekhez képest értelmezhető majd a saját vizsgálatunk. Ezt követően ismertetjük a személynév-feldolgozásra irányuló két kísérletünket, melyek során egyrészt a foglalkozásnévből eredő családnevek és az alapjukul szolgáló foglalkozásnevek, másrészt a tulajdonságot kifejező családnevek két csoportjának feldolgozását vizsgáltuk.

2. A személynevek a mentális lexikonban

2.1. A személynevek előhívásának jellemzői. A nyelv mentális reprezentációját vizsgáló tudományterületeken régóta alapvetésnek számít, hogy a nevek, különösképpen a nyugati kultúrkörben használatban lévő személynevek sajátos kategóriát alkotnak a szókészleten belül. Ennek legszembetűnőbb megnyilvánulásaként említik, hogy a személynevek előhívása, ez az egyébként egyszerű mindennapi feladat más nyelvi elemekhez képest gyakrabban ütközik nehézségekbe (VALENTINE–BRENNEN–BRÉDART 1996: 87–88; GÓSY 2004: 85–89; HUSZÁR 2005: 93–94; FABULYA 2007: 331, 338; BRÉDART 2016: 476). Ez esetenként igencsak szembeötlő, és akár kellemetlen helyzetekhez is vezethet, a nevek ugyanis különösen fontosak bizonyos társas interakciókban.

A nevek sajátos helyzetének és a hozzájuk kapcsolódó nehézségnek a hátterében több tényező együttes hatása áll. Egyrészt utalnunk kell a nevek identifikáló funkciójára és ezzel összefüggésben sajátos szemantikájukra. A személynevek ugyanis egyetlen személyt jelölnek, s noha a névnek is komplex jelentésszerkezete van – egy hálózat, amelyet a személytől elvonatkoztatott különböző ismeretelemek alkotnak –, ez összességében mégis gyengébb kapcsolattal kötődik a név fonológiai pólusához, mint a köznéveknél vagy általában véve a közszóknál (RESZEGI 2022: 35–56). A kategóriát jelölő köznevek esetében az elvonatkoztatott tulajdonságjegyek több szállal és erősebben kapcsolódnak a fonológiai formához (BURTON–BRUCE 1992, BRÉDART 2016: 482). A pszicholingvisták megfogalmazásában ezeknek a szavaknak nagyobb a képszerűségük *(imaginability),* ezáltal pedig könnyebb aktiválnunk a szóformát (LUKÁCS et al. 2014: 169–171, KUMCU–THOMPSON 2020: 669). Ez még ugyanazon hangzóforma esetében is érvényes: ha például találkozunk valakivel, akiről megtudjuk, hogy szakács, a foglalkozása neve számos képzetet aktivál a

fejünkben (kuktasapkát visel, étteremben dolgozik stb.), így ezt az információt könnyebben megjegyezzük, mint ha valakivel találkozva megtudjuk, hogy *Szakács* a családneve. A név ugyanis azon túl, hogy így hívják az illetőt, nem sok további információval szolgál. Csak olyan általános típusjelentésként leírható ismereteket tudunk még kikövetkeztetni, hogy az illető magyar nevet visel, amit mások is viselnek, de a névviselőknek ezen túl nem vagy alig van közös tulajdonságjegyük (FOGLER–JAMES 2007: 201, BRÉDART 2016: 482–483), ezek a nevek ugyanis már nem leíró formák. Ez a Baker-baker paradoxon alapja.

A nevekhez való hozzáférés nehézségeihez hozzájárul az is, hogy más nyelvi elemekhez képest körükben jóval nagyobb fonológiai variabilitás jellemző: jóval többféle hangsort el tudunk fogadni személynévként, mint köznévként (BRENNEN 1993, GRIFFIN 2010: 349–351, BRÉDART 2016: 485). Akár szokatlan, a bevett fonotaktikai sémáktól többé-kevésbé eltérő formákat is jó neveknek tartunk, gyermekkorunktól kezdve találkozunk ugyanis szokatlan fonotaktikai mintázatot mutató személynevekkel.

A neveknek mindezen túl általában véve alacsonyabb a gyakoriságuk, mint más lexikális elemeknek (BRENNEN 1993: 413, CONLEY–BURGESS–HAGE 1999, JAMES–FOGLER 2007, BRÉDART 2016: 485–486).[1] Bár a közeli ismerőseink nevét gyakran használjuk, azaz ezek erősebb kapcsolatokkal épülnek be a mentális lexikonunkba, más személyneveket általában a közszóknál ritkábban aktiválunk, ami a fenti szemantikai és fonológiai tényezőkön túl szintén hozzájárul az előhívási nehézségekhez. Jellemző az is, hogy felnőttként már kevesebb új közszót tanulunk a mindennapokban, viszont több új személynévvel találkozunk, s ezek megfelelő rögzítésére általában nincs lehetőség *(underlearned names).* Márpedig a begyakorlottság foka, tehát az, hogy milyen gyakran dolgozunk fel és aktiválunk magunk is egy-egy nyelvi elemet, befolyásolja a hozzáférést (HONBOLYGÓ 2008: 74, LUKÁCS et al. 2014: 195–201). Egyes pszicholingvisztikai modellek szerint minél gyakrabban aktiválunk egy nyelvi elemet, annál alacsonyabb küszöbérték állítódik be hozzá a nyelvi hálózaton belül, ezáltal pedig könnyebb aktiválni; a ritkán használt nyelvi elemekhez viszont magasabb küszöbérték tartozik, így ezekhez nehezebb és lassabb a hozzáférés (MORTON 1979, MORRISON–ELLIS 1995).

A nehézségeket különösen szembeötlővé teszi, hogy a nevek jellemzően nem helyettesíthetők szinonimával. Ezzel szemben a közszókhoz való hozzáférési nehézséget gyakran a beszélő se feltétlenül tudatosítja magában, mert ilyen esetekben gyorsan aktivál egy másik odaillő elemet a hiába keresett közszó helyett (COHEN–FAULKNER 1986: 187), vagy akár a kategorizáció más szintjén álló szóval (hiperonimával vagy hiponimával) is helyettesítheti (BRÉDART 1993). A nevek ezzel szemben merev jelölők, jellemzően nem helyettesíthetők másik névvel, azaz egy személy megnevezésére csak egyetlen jó válasz van.[2] Amikor viszont egy személyhez több nevet is tudunk kapcsolni (például színészekhez, akikhez egy jellegzetes

[1] FOGLER és JAMES angol nyelvi példájával szemléltetve: annak ellenére, hogy a *James* meglehetősen gyakori családnév, a *student* 'diák' vagy *house* 'ház' szavakat az angol nyelvű beszélők jóval gyakrabban dolgozzák fel (2007: 201, vö. még CARSON–BURTON–BRUCE 2000, CONLEY–BURGESS–HAGE 1999). Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a megállapítás alapvetően becsléseken alapul, korábban ugyanis nem állt rendelkezésre olyan eljárás, illetve olyan típusú szövegkorpusz, amely alapján a hétköznapi tapasztalatoknak megfelelő gyakoriság mérhető lenne.

[2] Ez persze nem zárja ki, hogy egy személynek több megjelölése is legyen, például a család- és keresztneve mellett ragadványneve és becéző névformái; ezek használata azonban helyzethez kötött, nem feltétlenül cserélhetők fel egymással.

szerep is kapcsolódik), és bármelyik név aktiválható, akkor csökken a megakadásjelenségek száma (VALENTINE–HOLLIS–MOORE 1999, STEVENAGE–LEWIS 2005, BRÉDART 2016: 484). A személynévi szinonímia azonban a hétköznapi beszédhelyzetekben kevésbé jellemző; ráadásul a neveket érintő előhívási nehézség nem ritkán eredményez akár kínos szituációkat is, így fokozottan odafigyelünk rájuk.

2.2. A személynév-előhívás pszicholingvisztikai vizsgálata. A nevekhez való hozzáférés más nyelvi elemekhez viszonyított sajátosságait hosszú ideje vizsgálják, s meglehetősen sokakat, több tudományterület képviselőit foglalkoztatja a kérdés. Ennek köszönhetően a névelőhívás nehézségeit többféle módszerrel végzett vizsgálatok is alátámasztják.

A megfigyeléses vizsgálatok során arra kérik a résztvevőket, hogy jegyezzék fel a saját megakadásaikat egy adott időintervallumon keresztül. BURKE és munkatársai (1991) például 130 főt kértek meg arra, hogy négy héten keresztül rögzítsék a megakadásaikat. Eredményeik szerint a „nyelvem hegyén van" jelenség viszonylag ritkán tudatosult: az egyetemisták hetente átlagosan egy-egy esetet jegyeztek fel, ezek nagy része azonban személynevekhez kapcsolódott. Jellemzően régebben látott ismerősök nevét érintette ez az előhívási nehézség. Az idős korosztály ugyanakkor több, a neveket érintő megakadásról számolt be, mint a fiatal felnőttek. A naplózás módszerére építő további vizsgálatok is hasonló eredményeket kaptak (YOUNG–HAY–ELLIS 1985, COHEN–FAULKNER 1986, GOLLAN–BONANNI–MONTOYA 2005).[3]

Kísérletes úton is hasonló eredményekre jutottak a kutatók, különféle eljárásokat alkalmazva. Egyrészt szóelőhívási feladatokba vonták be a kísérleti alanyokat, akiknek jellemzően ismert embereket kellett a fotóik alapján megnevezni. A névelőhívások kapcsán jelentkező nehézségeket regisztrálták, majd azt is vizsgálták, hogy milyen további információ (a név kezdőbetűje, személyspecifikus információ, újabb arckép stb.) segített abban, hogy ha a résztvevő ismerte a nevet, hozzá is férjen (HANLEY–COWELL 1988, BRENNEN et al. 1990). A tulajdonnév-előhívást a híresség neveire irányuló feladatok mellett a személyes ismerősök neve kapcsán is vizsgálták, s ennek időbeli aspektusait is elemezték. BRÉDART és munkatársai azt találták, hogy ebből a szempontból kiemelt jelentőségű a név gyakorisága, azaz hogy milyen gyakran említjük, szólítjuk nevükön az illetőket (2005): a legközelebbi ismerősök nevének előhívása gyorsabb, mint a velük kapcsolatos más jellegű információkhoz való hozzáférés.

A kísérletek másik típusában tanulási feladatokba vonták be a résztvevőket. Ezek a vizsgálatok fiktív életrajzokkal dolgoznak, melyek nevet, illetve foglalkozást, hobbit és/vagy lakóhelyre vonatkozó információt tartalmaznak; ezeket kell a résztvevőknek adott idő alatt megtanulniuk. A tesztfázis során itt is azt találták, hogy a nevekre (családnevekre és keresztnevekre egyaránt) a résztvevők kevésbé emlékeznek, mint másfajta információkra (COHEN–FAULKNER 1986: 193). Ugyanakkor az életkor előrehaladtával a személyneveket érintő tanulási és előhívási nehézségek fokozottan jelentkeztek (COHEN–FAULKNER 1986, EVRARD 2002, RENDELL–CASTEL–CRAIK 2005, FOGLER–JAMES 2007, JAMES–FOGLER 2007).

[3] Angol–spanyol kétnyelvűek ugyanakkor a két nyelvükön együttesen tapasztaltak ugyanilyen nagyságrendben megakadást a neveknél. Az ismerőseik neve ugyanis nem változik a két nyelv közötti váltáskor, így ezekhez a nyelvi elemekhez végső soron könnyebb a hozzáférés (GOLLAN–MONTOYA–BONANNI 2005).

Azt is igyekeztek feltárni a kutatók, hogy az áttetsző, illetve azon belül a leíró jellegű nevek feldolgozása más nevekhez képest hogyan történik. Ennek kapcsán jellemzően rajzfilmfigurák képeit használták fel, s azt találták, hogy a *Hófehérke* típusú leíró nevek előhívása könnyebb: a vizsgálati alanyok kevesebb megakadással és hibával produkálták ezeket, mint a *Garfield*-féle, azaz nem leíró neveket (BRÉDART–VALENTINE 1998, FOGLER–JAMES 2007). A nem leíró nevek előhívása kapcsán a nehézségek az életkor előrehaladtával fokozottan jelentkeztek. A leíró nevek hatását tanulási feladatokkal is vizsgálták. Ennek kapcsán a vizsgálathoz készített rajzolt figurákhoz társítottak a képen is megjelenő fizikai tulajdonságot leíró nevet (*Lengthy* 'hosszúkás, nyúlánk' egy zsiráf neveként), belső tulajdonságot leíró nevet (*Classy* 'elegáns, stílusos'), illetve nem áttetsző nevet *(Sam).* Az első típus megtanulása és teszthelyzetben való előhívása ment a legkönnyebben; a másik két csoport több problémát okozott (FOGLER–JAMES–CRANDALL 2010). Az ilyen típusú leíró személynevek azonban a nyugati kultúrkör névadási-névhasználati gyakorlatában jobbára csak a ragadványnevek körében jellemzők.

A köznévvel azonos alakú családnevek és köznévi alapjuk feldolgozását is többen vizsgálták; ehhez jellemzően foglalkozásnévi eredetű személyneveket használtak fel. A kísérletekben különböző arcokhoz ugyanazt a hangsort egyszer foglalkozásnévként, máskor családnévként kell megtanulni (pl. *asztalos – Asztalos*), s azt nézik, melyik esetben könnyebb előhívni a szót. KATHRYN H. MCWEENY és munkatársai (1987) 16 ilyen szóforma felét a kísérleti alanyok egyik csoportjának családnévként, a másik felét foglalkozásként mutatta be, míg a résztvevők másik csoportjában épp fordítva. Azt találták, hogy az azonos alak ellenére a kísérleti alanyok rendre hamarabb sajátították el a foglalkozásneveket, mint a személyneveket, s könnyebben is tudták előhívni őket, ritkábban tévesztettek ennek kapcsán. A Baker-baker paradoxont számos további vizsgálat megerősítette (TERRY 1994, JAMES 2004). A neveknél jelentkező hátrányt egy vizsgálatban betegápolást tanuló diákok körében, a családnévként és betegségek neveként is használatos formák (pl. *Addison* vagy *Hodgkin*) kapcsán is kimutatták (TERRY 1994: 87). GILLIAN COHEN (1990) egyik vizsgálatában ugyanakkor azt találta, hogy ha a név áttetsző, a foglalkozásnevek pedig jelentés nélküli álszavak, akkor a tanulási hátrány elhalványult vagy akár meg is fordult.

Ezek az eredmények szinte kivétel nélkül arra utalnak, hogy a nevek feldolgozása és a nevekhez való hozzáférés általában véve több nehézséggel jellemezhető, mint más nyelvi elemeké. A jórészt angol nyelvű beszélőkkel végzett vizsgálatok (vö. GRIFFIN 2010: 346) mellett más nyelvek vonatkozásában is ezt találták (vö. a belga egyetemistákkal végzett felméréshez BRÉDART–VALENTINE 1998, a neurális vonatkozásokra fókuszáló, japán nyelvű beszélők körében végzett vizsgálathoz TSUKIURA et al. 2011). Mindez afelé mutat, hogy a nevek nyelvtől függetlenül nehezebben hozzáférhetők.[4] Ennek kapcsán persze jelentős egyéni különbségek figyelhetők meg.

A tulajdonnév-feldolgozás és -előhívás folyamatát az idegrendszer szintjén is igyekeznek megismerni. Abból kiindulva, hogy a köznevek és a tulajdonnevek egymástól függetlenül sérülhetnek, több szakember feltételezi, hogy a tulajdonnévi és a köznévi szóosztály teljesen

[4] Érdemes azonban további nyelveken is megvizsgálni a személynevek feldolgozásának sajátosságait, hogy a korábbi megállapítások valóban általánosíthatók legyenek. Különösen érdekesek lehetnek ebből a szempontból azok a nyelvek, amelyekben más típusú névadási-névhasználati gyakorlat – például a leíró nevek adása – jellemző; ezek kapcsán nagyobb valószínűséggel számolhatunk részben eltérő tendenciákkal.

elkülönülten tárolódik a mentális lexikonban (vö. pl. SEMENZA–ZETTIN 1989). Az elektrofiziológiai és a képalkotó eljárások, illetve a neurofiziológiai ingerléssel végzett vizsgálatok eredményei viszont inkább arra utalnak, hogy mindkét szóosztály feldolgozásában kiterjedt hálózat vesz részt, melyek jelentős részben átfednek (DESAI–TADIMETI–RICCARDI 2023), ugyanakkor vannak a tulajdonnevek, illetve a köszók feldolgozásában kitüntetett szerepet játszó zónák is. A nevek vonatkozásában több vizsgálat utal például a bal oldali halántéki lebeny elülső részének szerepére, míg a jobb oldali párja a személyspecifikus információk feldolgozásában meghatározóbb (vö. pl. ABEL et al. 2015, PISONI et al. 2020, FRESNOZA et al. 2022).

A nevek elraktározására, tárolására és előhívására az életkor is hatással van. Az idevágó vizsgálatok egyöntetűen azt mutatják, hogy a fiatalfelnőtt-kort követően lassan, de fokozatosan csökken a személynevek mentális lexikonba való beépítésének és aktiválásának képessége (a korábban említettek mellett l. még pl. FACAL MAYO et al. 2006, SOUZA–CARMO–GARRIDO 2023). Az életkor szerepét azonban rendre fiatalfelnőtt-kortól kezdődően, két vagy három életkori csoport (fiatal felnőttek, középkorúak, idősebbek) bevonásával tanulmányozták, azaz az eddigiekben lényegében az öregedés hatását igyekeztek feltárni. Ahhoz azonban, hogy az életkor hatásáról átfogó képet alkothassunk, szükséges a fejlődési aspektusra is tekintettel lenni, azaz fiatalabb korosztályokra is kiterjeszteni a vizsgálatokat, és azt is feltárni, hogy a gyermekkorban hogyan alakul a tulajdonnevek feldolgozása.

A nevek gyermekkori reprezentációjáról viszonylag keveset tudunk, annak ellenére, hogy a személynevek a nyelvelsajátítás legkorábbi szakaszától jelen vannak (vö. NEUBERGER 2008: 7, HALL 2009, RESZEGI 2015, SCHNELL 2016: 101–102). A névelőhívás gyermekkori jellemzői kapcsán csupán két, egymásnak ellentmondó kutatás említhető, melyek azonos módszert alkalmaztak: a gyerekeknek ismert emberek és ismerősök fotóihoz kellett nevet és foglalkozást előhívniuk. SCANLAN és JOHNSTON (1997) eredményei ez alapján azt mutatták, hogy a gyerekek – a felnőttektől eltérően – másként és gyorsabban idézik fel a neveket, mint a foglalkozásneveket. A felnőttnyelvi tendenciák ismeretében azonban CALDERWOOD és BURTON (2006) jónak látta megismételni a vizsgálatot. Saját kísérletükben általában véve a nevek okoztak több problémát a gyerekeknek, s csupán a legközelebbi ismerősök nevének előhívása volt gyorsabb, mint más információké. A nevek feldolgozása tehát szerintük a felnőttekéhez hasonlóan történhet, s a gyakoriság szerepe gyermekkorban is kimutatható.

Hogy többet megtudjunk a nevek gyermekkori feldolgozásáról és előhívásáról, a fent bemutatott módszertani változatosságot szem előtt tartva további vizsgálatokra is szükség van. Ezek eredményeit a felnőttek körében végezett vizsgálatokkal összevetve lesz valóban átfogóan felvázolható az életkor szerepe a nevek mentális lexikonbeli tárolása kapcsán. Ebből kiindulva két tanulási kísérletet végeztünk magyar gyermekekkel, kétértelmű szavak felhasználásával;[5] a továbbiakban ezeket ismertetjük.

3. Első kísérlet. Első kísérletünk a foglalkozásnév és az azonos alakú családnév feldolgozásának vizsgálatára irányult, s WILLIAM SCOTT TERRY 1994-es, 48 angol nyelvű egyetemista részvételével, kétértelmű szavak felhasználásával végzett kísérletének módszerére épült. TERRY, hogy árnyaltabb képet kapjon a Baker-baker paradoxon valós természetéről,

[5] A kísérletünk előzményének, lényegében egyfajta pilotvizsgálatnak tekinthető FÜLÖP BOGLÁRKA (2022) felmérése, amelyben tíz, különböző életkorú gyerek tulajdonnév-feldolgozását tanulmányozta hasonló módszerrel, de statisztikai analízis nélkül.

illetve hogy kiküszöbölje a kísérleti elrendezés hatását, kétféle elrendezésben is elvégezte a vizsgálatot. Három, egyenként 16 fős csoportba osztotta a résztvevőket. Az első két csoportban az úgynevezett csoportok közötti elrendezést *(between-groups design)* alkalmazta, vagyis e két csoport tagjai a kétértelmű szavaknak csak az egyik funkcióját tapasztalták meg (a kétértelmű szavak név/foglalkozás funkciójának kezdőbetűje alapján a továbbiakban ezeket *N csoport* és *F csoport* néven említjük). A harmadik csoportot személyen belüli elrendezésben *(within-subjects design)* vizsgálta, vagyis a csoport tagjai a kétértelmű szavak mindkét funkcióját megtapasztalták, azaz névként és foglalkozásnévként egyaránt találkoztak velük (a továbbiakban *N + F csoport*). A vizsgálat azt mutatta, hogy a nevek előhívása általában véve nehezebb, de erre a vizsgálati elrendezés is hatással van.

3.1. A kísérlet hipotézisei, módszere és menete. A gyerekek kapcsán általában véve alacsonyabb teljesítményt valószínűsítettünk az egyetemistákhoz képest. A nevek sajátos jellege és a felnőttekkel végzett vizsgálatok eredményei alapján ugyanakkor előzetesen azt is vártuk, hogy a gyerekeknek is több nehézséget okoz a kétértelmű formák névként való használata, mint a foglalkozásnévi funkció. TERRY vizsgálatában a legnagyobb hátrány a nevek kapcsán személyen belüli elrendezésben (N + F csoport), azaz a kétértelmű szavakat nevekként és foglalkozásként is tanuló csoport teljesítményében mutatkozott. Ennek alapján azt is feltételeztük, hogy a gyerekek teljesítményében is hasonló különbségek lesznek.

A vizsgálat megtervezésekor igyekeztünk TERRY kísérletét hűen megismételni, hogy eredményeinket össze tudjuk hasonlítani az ő eredményeivel. A lehetőségekhez és a céljainkhoz igazodva azonban néhány módosításra is szükség volt: egyrészt a résztvevők számát és életkorát, másrészt ezzel is összefüggésben a vizsgálat menetét illetően.

A vizsgálatunkban 30, Debrecenben tanuló harmadik osztályos (9–10 éves), magyar anyanyelvű gyermek vett részt. A vizsgálatot a debreceni Kölcsey Ferenc Református Gyakorló Általános Iskolában végeztük 2024. június 5-én. TERRY kísérletéhez hasonlóan a résztvevőket véletlenszerűen, de a nemek arányát figyelembe véve három csoportra osztottuk (N csoport, F csoport, N + F csoport).

A vizsgálat anyagának, a tanulólapoknak és a tesztlapoknak az összeállítása során az eredeti vizsgálat eljárását követtük. A kísérlet során öt-öt különböző korú felnőtt férfi és nő arcképét használtuk. Ezeket egy lapra másoltuk három sorba elrendezve, 4-2-4 elosztásban. Minden fotó alatt két különböző információ szerepelt: 1. a fotón látható személy neve vagy foglalkozása, valamint 2. a hobbija. A fotókon semmi nem utalt a fotón szereplő személy foglalkozására vagy érdeklődési körére.

A nevek és foglalkozások megjelölésére tíz olyan kétértelmű szót választottunk, amelyek a magyarban családnévként és foglalkozásnévként egyaránt használatosak *(ács, asztalos, bíró, halász, katona, kertész, kőműves, pék, szakács, vadász)*.[6] A vizsgálatunk elsődlegesen

[6] A tesztszavak válogatásakor nem a családnévi gyakoriságból indultunk ki, hanem arra törekedtünk, hogy a foglalkozás ma is létező, a gyerekek számára potenciálisan ismert legyen, s ne csak a mesékhez, iskolai olvasmányokhoz kapcsolódóan ismerjék. Így például kimaradt a *Kovács,* a *Varga,* a *Takács,* amelyek a leggyakoribb foglalkozásnévi eredetű családneveink közé tartoznak, de nem használtuk fel például a *Pap* nevet sem, mert nőkre vonatkozó foglalkozásnévként nem jelenik meg (a családnevek gyakoriságához l. CsnE. 529–537). Ennek ellenére azt tapasztaltuk, hogy a gyerekek még a ma már archaikusnak tekinthető foglalkozások nevéből keletkezett családnevek kapcsán is tudták azonosítani a foglalkozásnévi eredetet (vö. 3.3. pont).

ezeknek a szavaknak a köznévként és tulajdonnévként való feldolgozására összpontosított. A hobbi *(főzés, barkácsolás, fotózás, zenélés, olvasás, zenehallgatás, tévézés, táncolás, versírás, kézműveskedés)* megtanulása és felidézése – akárcsak TERRY vizsgálatában – kontrollváltozóként szolgált. A vizsgálatban szereplő kétértelmű szavakat a gyerekek személynévként és foglalkozásnévként is ismerik, s a hobbikat megjelölő szavak jelentésével is tisztában vannak (vö. FÜLÖP 2022; ezt a saját vizsgálatunk is megerősítette, l. a 3.1. pont további részét, illetve a 3.3. pontban írottakat). Mivel a magyar nyelvben a családnév ritkán fordul elő keresztnév nélkül – különösen a gyerekek névhasználatában –, keresztnevet is kapcsoltunk a családnevekhez: minden nőt *Anná*-nak és minden férfit *Péter*-nek hívtunk. A gyerekeket a vizsgálat elején tájékoztattuk erről, így ez nem nehezítette számukra a feladatot.

A tanulólapokból a három csoportnak megfelelően három fő változatot készítettünk. Az N csoport tanulólapján a fotó alatt a személy neve, alatta pedig a hobbija szerepelt. Az F csoport tanulólapján a kétértelmű szavak foglalkozásnévként szerepeltek. Az N + F csoport tanulólapján öt fotónál név és hobbi, öt fotónál foglalkozás és hobbi szerepelt (ehhez kétféle tanulólapot készítettünk, így a kétértelmű szó minden fotó alatt, egyenlően szétosztva egyszer névként, egyszer pedig foglalkozásnévként szerepelt).

A megtanult információkat számon kérő tesztlapokon az utasítást követően csupán a képek szerepeltek. Ezek elrendezése eltérő volt a tanulólapokétól: a tesztlapon két oszlopban szerepeltek a fotók – oszloponként öt-öt kép –, hogy a téri memória szerepét kizárjuk. A tesztlapnak szintén három változata készült. Az egyik oldalon mindhárom változatban a személyek érdeklődési körét kellett beírni. A másik oldalon az N csoport tesztlapja a nevek, az F csoport tesztlapja pedig a foglalkozások beírását várta. Az N + F csoport tesztlapja a tanulólapnak megfelelő megoszlásban és két változatban öt képhez nevet, öt képhez pedig foglalkozást kért.

A vizsgálat csoportonként elkülönítve zajlott, mindhárom csoportban e tanulmány két szerzője volt jelen. A gyerekek a terembe lépve az asztalokon lefordítva találták a tanulólapjukat. A tanulási fázis előtt mindhárom csoportban szóban hangzott el az utasítás: „A lapon emberek képeit látjátok. Mindegyik kép alatt a képen szereplő ember neve/foglalkozása és hobbija szerepel. Jegyezzétek meg ezeket az információkat az arcokhoz!”. Az N csoportban és az N + F csoportban ehhez kapcsolódott még a következő instrukció: „Ahogy látjátok, minden nőt *Anná*-nak és minden férfit *Péter*-nek hívnak; a többi információ megjegyzésére törekedjetek!” Az információk megtanulására három percet kaptak a gyerekek (az életkorbeli különbség miatt egy perccel több időt, mint TERRY egyetemistái). A tesztfázis előtt a tanulólapokat kicseréltük a tesztlapokra, és szintén elhangzott szóban a feladat utasítása, amely – a kulcsszót félkövérrel kiemelve – szerepelt a tesztlap megfelelő oldalain is: „Írjátok a képek mellé az emberek hobbiját!”; „Írjátok a képek mellé az emberek foglalkozását/nevét!” A megoldásokra előzetesen négy percet adtunk nekik, de szükség esetén további időt is igénybe vehettek. A tesztlapok összegyűjtését követően az N csoportban és az N + F csoportban azt is megkérdeztük a gyerekektől, hogy ismerős-e nekik a vizsgált névtípus, illetve a konkrét név. A válaszok alapján a gyerekek tisztában voltak a foglalkozásnévi eredetű családnevek típusával, ismerték a feladatban szereplő neveket, és további példákat is soroltak.

Az adatok feldolgozásakor TERRY értékelését követve csak azokat az elemeket tekintettük helyesnek, amelyeket a megfelelő képhez kapcsoltak a gyerekek, és csak kisebb

helyesírási eltéréseket fogadtunk el. Az adatokon ugyanazokat a statisztikai elemzéseket végeztük el, mint amelyeket TERRY a saját vizsgálatában.[7] A számításokhoz a Jamovi nevű ingyenes és nyílt forrású statisztikai szoftver 2.7.22.0-s verzióját használtuk.

3.2. Eredmények. A továbbiakban a két vizsgálathoz kapcsolódó statisztikai próbákat egymással összehasonlítva értelmezzük. (A statisztikai próbáknál – TERRYhez hasonlóan – mi is $\alpha = 0,05$ szignifikanciaszintet alkalmaztunk.)

A fiatal felnőttek teljesítményével való összevetéshez az 1. táblázatban közöljük TERRY eredményeit, a gyerekekkel végzett vizsgálatunk eredményeit pedig a 2. táblázat tartalmazza.

1. táblázat: A nevek, foglalkozások és hobbik helyes felidézésének átlagos százalékos aránya csoportok közötti és személyen belüli elrendezésben, angol nyelvű egyetemisták körében (n = 48) (TERRY 1994: 90 alapján)

	N csoport (%)		F csoport (%)		N + F csoport (%)		
	Név	**Hobbi**	**Foglalkozás**	**Hobbi**	**Név**	**Foglalkozás**	**Hobbi**
Átlag	76,87	83,75	81,87	75,63	60,00	82,50	68,75
Szórás	19,60	16,30	14,20	20,90	21,90	25,20	26,30

2. táblázat: A nevek, foglalkozások és hobbik helyes felidézésének átlagos százalékos aránya csoportok közötti és személyen belüli elrendezésben, 9–10 éves magyar nyelvű gyerekek körében (n = 30)

	N csoport (%)		F csoport (%)		N + F csoport (%)		
	Név	**Hobbi**	**Foglalkozás**	**Hobbi**	**Név**	**Foglalkozás**	**Hobbi**
Átlag	25,00	69,00	68,00	57,00	18,00	36,00	53,00
Szórás	17,80	19,70	19,30	18,30	25,70	26,30	22,60

Az első, 3 × 2-es analízisben TERRY a három csoport helyes válaszait hasonlította össze a kétértelmű elemeket – a csoporton belüli elrendezésnél a neveket és a foglalkozásokat összegezve – és a hobbit tekintve. Ezt a vizsgálatot egyfajta ellenőrzésnek szánta, s az eredményei alapján az egyes csoportok összteljesítménye hasonló volt. Nem talált ugyanis szignifikáns különbséget sem a csoportok között: $F(2,45) = 1,7$; $p = 0,194$, sem a helyesen visszahívott kétértelmű elemek és a hobbi között: $F(1,45) < 1$; $p > 0,322$, és nem volt interakció a nyelvi elemek típusa és a csoportok között: $F(2,45) = 1,87$; $p = 0,166$ (vö. TERRY 1994: 90).

Ezzel szemben mi szignifikáns különbségeket találtunk a három csoport teljesítménye között: $F(2,27) = 5,80$; $p = 0,008$; $\omega^2 = 0,116$. Az F csoport ugyanis sokkal jobban teljesített a kétértelmű elemek visszahívásában, mint a másik két csoport. A kétértelmű szavak és a hobbik visszahívása közötti különbség is szignifikáns volt: $F(1,27) = 25,3$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,148$. Interakció mutatkozott továbbá a gyermekek teljesítménye kapcsán a csoport

[7] Megjegyzendő, hogy noha TERRY a saját számításai kapcsán nem közölt konkrét p-értékeket, mi az F-statisztika, valamint a szabadsági fokok alapján – a könnyebb értelmezhetőség és összehasonlíthatóság érdekében – az ő eredményeire vonatkozóan is kiszámítottuk ezeket.

és a nyelvi elemek típusa (kétértelmű elemek, hobbi) között: $F(2,27) = 17,2$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,196$, tudniillik a nevek felidézése aránytalanul nehéznek bizonyult a hobbihoz képest.

A második, 2 × 2-es analízisben TERRY (1994: 90) azt vizsgálta, hogyan függ össze a kétértelmű elemek funkciója – azaz hogy családnévről vagy foglalkozásnévről van-e szó – és a kétféle elrendezés. E tekintetben különbséget mutatott ki abban, hogy az alanyoknak nevet vagy foglalkozást kellett-e felidézniük, és összességében szignifikánsan jobb volt a foglalkozások felidézése: $F(1,35) = 8,45$; $p = 0,006$. Emellett interakciót talált a kétértelmű elemek funkciója és a kétféle elrendezés között: $F(1,35) = 5,52$; $p = 0,025$.

A második analízis a mi vizsgálatunk kapcsán is hasonló összefüggéseket mutatott, de a változók közötti különbségek még hangsúlyosabbak voltak. A foglalkozásnevek visszahívása a gyerekek körében is szignifikánsan jobb volt, mint a neveké: $F(1,18) = 22,33$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,215$, s a funkció és az elrendezés közötti interakció szintén szignifikáns volt: $F(1,18) = 9,54$; $p = 0,006$; $\omega^2 = 0,086$.

A harmadik analízis a név és a foglalkozás visszahívását hasonlította össze csoportok közötti elrendezésben (N csoport vs. F csoport). TERRY nem talált szignifikáns különbséget a csoportok között a tekintetben, hogy a résztvevőknek neveket vagy foglalkozásokat kellett-e felidézniük: $F(1,30) < 1$, $p > 0,415$; $\omega^2 = -0,01$ (vö. TERRY 1994: 90).

Mi ezzel szemben szignifikáns különbséget találtunk az N csoport és a F csoport között: azok a gyerekek, akiknek neveket kellett megjegyezniük, szignifikánsan rosszabbul teljesítettek, mint azok, akik a szavakat ugyanazokhoz a fotókhoz társítva, de foglalkozásnévként tanulták meg: $F(1,18) = 26,8$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,563$. Az átlagok közötti különbség különösen szembetűnő: a névfelidézés átlaga 2,50, míg a foglalkozásnevek felidézéséé 6,80 volt.

A negyedik analízis a személyen belüli elrendezésre (N + F csoport) irányult. TERRY (1994: 90) vizsgálatában e csoport résztvevői szignifikánsan rosszabbul teljesítettek a nevek előhívásában a foglalkozásnevekéhez képest: $F(1,14) = 9,00$; $p = 0,010$; $\omega^2 = 0,20$.

A gyerekekkel végzett vizsgálatnál nem mutatkozott hasonló különbség: a gyerekek az N + F csoportban a neveket és a foglalkozásneveket is nagyon kis számban tudták visszahívni; ebből a szempontból nincs szignifikáns különbség a teljesítményükben: $F(1,9) = 1,49$; $p = 0,253$; $\omega^2 = 0,036$.

Az ötödik analízis az N + F csoport névfelidézését hasonlította össze az F csoport foglalkozásnevekre, illetve az N csoport családnevekre vonatkozó teljesítményével, hogy kiderüljön az N + F csoport előző vizsgálatban megtapasztalt gyenge névfelidézésének a háttere. TERRY (1994: 90–91) azt találta, hogy az F csoport szignifikánsan jobban teljesített a foglalkozásnevek visszahívásában, mint az N + F csoport a nevek felidézésében: $F(1,30) = 11,21$; $p = 0,002$; $\omega^2 = 0,24$. A névvisszahívás kapcsán ezzel szemben az N csoportban mutatkozott előny az N + F csoport névfelidézéséhez képest, de kisebb különbséggel: $F(1,30) = 5,29$; $p = 0,029$; $\omega^2 = 0,12$.

A mi vizsgálatunkban is szignifikáns különbség jelentkezett a foglalkozásnévi funkció kapcsán az F csoport és az N + F csoport teljesítménye között: $F(1,18) = 64,6$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,761$. Szignifikáns különbség volt továbbá a névvisszahívás kapcsán is az N csoport és az N + F csoport között: $F(1,18) = 5,31$; $p = 0,033$; $\omega^2 = 0,177$. A mi vizsgálatunk esetében is mindkét összevetésben a csoportok közötti elrendezésben születtek jobb eredmények.

3.3. Hibatípusok. TERRY vizsgálatában az egyetemisták hibáinak többsége kihagyás volt: nem tudtak választ beírni (80%), vagy hibás választ adtak (20%). Ez utóbbiak, azaz az ún. betoldásos hibák *(commission error)* kapcsán három típus különíthető el: 1. a nevet egy másik típusú információval helyettesítették *(substitutions);* 2. a megtanult szót rossz képhez írták *(mismatchings);* 3. olyan szót adtak meg válaszként, amely nem szerepelt a tanulólapon *(intrusions).* A hibák csoportonkénti és típusonkénti számát a kétértelmű szavak kapcsán az alábbi táblázatban foglaltuk össze.

3. táblázat: A kétértelmű szavakhoz kapcsolódó hibás válaszok száma típusok szerint a három csoportban, angol nyelvű egyetemisták körében (n = 48) (TERRY 1994: 91 alapján)

	N csoport	F csoport	N + F csoport
Helyettesítés	1	3	6
Rossz kép választása	5	2	10
Új szó használata	1	0	7

A táblázatból világosan kiderül, hogy az N + F csoport lényegesen több betoldásos hibát vétett, mint a másik két csoport együttvéve. A csoportok közötti különbség TERRY (1994: 91) számításai szerint e tekintetben szignifikáns volt ($\chi^2 = 16{,}67$).[8]

A magyar nyelvű gyerekek az általuk együttesen adható 600 válasz közül nagyon magas számban, 301 esetben nem írtak megfelelő választ. A leggyakoribb eljárás körükben is a kihagyás volt (a hibák 82,72%-a).[9] Az N csoportban a nevek kapcsán 64 esetben volt ez megfigyelhető, ugyanakkor a foglalkozásnevek esetében az F csoportban mindössze 23 esetben hagyták kitöltetlenül a feladatot. Az N + F csoportban 64 esetben – 40 név és 24 foglalkozásnév kapcsán – tapasztaltunk hiányt. A betoldásos hibák csoportonkénti és típusonkénti számát a 4. táblázat összesíti:

4. táblázat: A kétértelmű szavakhoz kapcsolódó hibás válaszok száma típusok szerint a három csoportban, magyar nyelvű 9–10 évesek körében (n = 30)

	N csoport	F csoport	N + F csoport
Helyettesítés	0	5	7
Rossz kép választása	5	4	1
Új szó használata	6	0	1

A gyerekek körében a három csoport teljesítménye a betoldásos hibák tekintetében nem különbözött szignifikánsan egymástól ($\chi^2 = 0{,}28$), ami eltérés TERRY eredményeihez képest. A hibázások típusainak megoszlásában is vannak különbségek a két életkori csoport között, ami az alkalmazott stratégiák különbségére utal. Figyelmet érdemel az új szó használata mint hibatípus. Az N csoportban 6, az N + F csoportban – a nevek kapcsán – 1 ilyen

[8] A kihagyások számát TERRY nem adta meg tanulmányában, de a helyes válaszokból és a betoldásos hibákból kiszámolva 182 ilyen esetet feltételezhetünk nála.

[9] Ennek magyarázatakor a feladat nehézsége mellett azzal is számolhatunk, hogy a gyerekek nem akartak hibázni, s ahol kicsit is bizonytalanok voltak, inkább nem írtak be semmit.

hibát figyeltünk meg: 1. *Ács* helyett *Takács;* 2–4. *Szakács* helyett *Konyhás, Kovács, Takács;* 5. *Kőműves* helyett *Bakó;* 6–7. *Katona* helyett *Szűcs, Lakatos.* Ezeket a hibákat összesen hét gyerek követte el. A megoldásaik alapján jól látszik, hogy a gyerekek tisztában voltak azzal, hogy foglalkozásnévi alapú családnevekkel kell dolgozniuk, hiszen csak ilyen szerepel a hibás megoldásaik között, de ezt a metanyelvi tudást nem tudták megfelelően kihasználni. A névcserék egy részénél emellett a hangzási hasonlóság hatásával is számolhatunk (pl. *Szakács – Ács, Kovács, Takács*), illetve a szemantikai tartalom egy esetben részben megőrződött a hiba után is *(Szakács – Konyhás).*

3.4. Az eredmények értelmezése. Előzetes elvárásainknak megfelelően összességében a gyerekek teljesítménye általában véve alacsonyabb, sőt valójában jóval alacsonyabb volt az egyetemistákéhoz képest. Az előzetes elvárásainknak megfelel az is, hogy a nevek általában vett alacsonyabb előhívását találtuk a gyerekeknél, akárcsak TERRY az egyetemistáknál. Ez alapján összességében az látszik, hogy a nevek mindkét korosztályban több nehézséget okoznak az efféle tanulási feladathelyzetekben, még az áttetsző nevek is. Sőt a gyerekeknél ez a két tényező összeadódni látszik, így fokozott nehézséget jelentenek számukra a nevek. A harmadik hipotézisünk viszont nem igazolódott be, hiszen több tekintetben is különbség mutatkozott a két korosztály teljesítménye között a vizsgálati elrendezéseket illetően.

TERRY (1994: 90) fő eredménye az volt, hogy az elrendezés hatással van a teljesítményre. Míg a csoportok közötti elrendezésben az egyetemisták körében nem volt érdemi különbség a nevek (76,87%) és a foglalkozások (81,87%) felidézésében, addig a személyen belüli elrendezésben – tehát amikor ugyanazok a résztvevők egyes fotókhoz nevet, más fotókhoz foglalkozást tanultak – a tesztfázisban a neveket jelentősen rosszabbul tudták előhívni, mint a foglalkozásokat (60,00%, illetve 82,50%). TERRY (1994: 92) értelmezése szerint az egyetemistáknál esetleg sajátos memorizálási és előhívási stratégia állhat az F csoport és az N csoport között talált minimális teljesítménykülönbség hátterében. Az N csoport tagjai észlelhették a családnév egységes típusát, s a szavak kettős funkciójára támaszkodhattak a feladatban. S minthogy a szavak ezekben a csoportokban végig azonos funkcióban szerepelnek, következetes stratégiát alkalmazhattak a megjegyzésükre: a foglalkozásnévi funkció figyelembevételét. Arról van szó tehát, hogy a nevek etimológiai jelentése könnyen hozzáférhető és előtérbe helyezhető a fiatal felnőttek számára, és ezáltal – a nevek címkejellegétől elvonatkoztatva – lényegében ugyanolyan módon tudták megoldani a feladatot, mint az F csoportban. Ez a tulajdonnevek és a közszók közötti, a mentális lexikonon belüli szerves kapcsolatra utal, s egybecseng a családnevek kapcsán végzett ún. előfeszítéses kísérletek eredményeivel (VALENTINE–BRENNEN–BRÉDART 1996: 72). A személyen belüli elrendezés viszont feltehetően extra kognitív terhet jelent a résztvevők számára. Az ebben az elrendezésben részt vevő alanyoknak minden kétértelmű szóhoz többletinformációt is meg kellett tanulniuk (azaz hogy a megtanulandó szó név vagy foglalkozás-e), szemben a másik két csoporttal, amelyek számára egyértelmű volt, hogy a megtanulandó szó mindig vagy név, vagy foglalkozás. A két funkció együttes jelenlétének zavarkeltő hatásával számolt TERRY az egyetemisták körében (1994: 92).

A gyerekekkel végzett vizsgálatunkban a kétértelmű szavak előhívásában az eltérések iránya az egyetemistákéhoz hasonló volt: náluk is a névként való előhívás volt a nehezebb, de a különbségek minden összehasonlításban sokkal nagyobbak voltak. Ebből adódóan a kétféle elrendezés kapcsán az egyetemisták teljesítménye alapján előzetesen várt megoszlás

helyett minden tekintetben más eredményeket kaptunk. A csoportok közötti elrendezésekben a neveket tanuló alanyok jóval kevésbé hatékonyan idézték fel a megtanult lexémákat, mint a foglalkozásneveket tanuló csoport tagjai. Az N csoportban a nevek felidézésének átlaga 25,00%, míg az F csoportban ugyanazon szóalakok foglalkozásokként való előhívásának átlaga 68,00% volt. Ezt a jelentős különbséget a csak neveket és a csak foglalkozásokat tanuló csoport teljesítménye között nem lehet azzal magyarázni, hogy a két csoportba véletlenszerűen sorolt gyerekek képességei számottevően különböztek volna, a kontrollváltozóként működő hobbi felidézésének pontossága ugyanis hasonló volt mindkét csoportban (69,00%, illetve 57,00%), sőt a nevekkel dolgozó csoport e tekintetben még valamivel jobban is teljesített. A csoportok véletlenszerű kialakítása tehát nem befolyásolta az eredményeket.

Hogy mi magyarázhatja akkor mégis a talált különbséget? Bár a személynevek a gyermekek szókincsének első elemei közé tartoznak, és a gyerekek elég korán megismerik a hivatalos névszerkezetet – ezáltal a családneveket is –, a névelőhívás képessége 9–10 éves korban még fejlődésben van. Úgy tűnik, hogy az előhívás képességének a fejlődése a nevek esetében sokkal lassabb, mint más információk és más szókategóriák esetében, talán összefüggésben azzal is, hogy ebben az életkorban még kevésbé van rá szükségük. TERRY, mint láttuk, a nevek köszzói párjaira támaszkodó memorizálási stratégiával, azaz lényegében az etimológiai jelentés előtérbe helyezésével magyarázta az egyetemisták teljesítményét. Amennyiben ezzel számolunk, akkor a mi vizsgálatunkban az N csoport alacsony teljesítménye olyan módon is értelmezhető, hogy a gyerekek számára ezek a stratégiák még nem állnak rendelkezésre, de legalábbis ebben a feladathelyzetben nem tudták őket mozgósítani, annak ellenére, hogy a gyerekek is tisztában vannak a nevek foglalkozásnévi eredetével. Az áttetsző nevek etimológiai jelentése az adott névtípus kapcsán – a korábbi vizsgálatok és a saját vizsgálatunk alapján is – részét képezi a gyerekek tulajdonnév-reprezentációjának. Ezt igazolják a konkrét feladat kapcsán a visszajelzéseik, illetve a hibázásaik is, vagyis a betoldó cserék, amelyek során kizárólag további foglalkozásnévi eredetű családneveket aktiváltak (l. még általánosabban a nevekkel kapcsolatos nyelvi játékokat, csúfolókat is; RESZEGI 2022: 23, 191). Úgy tűnik, ezeket a metanyelvi ismereteket ebben az életkorban a gyerekek még nem tudják minden helyzetben használni. Ez esetleg áttételesen arra is utalhat, hogy a mentális lexikonon belül a személynévi és a köszzói hálózat közötti kapcsolatok száma még alacsonyabb, és a kapcsolatok kevésbé erőteljesek, mint a fiatal felnőttek mentális lexikonában. Ez végső soron a nyelvi tapasztalataikkal állhat összefüggésben. Más oldalról esetlegesen a kontrollfunkciók alacsonyabb fokával is magyarázható a kapott eredmény (vö. GYŐRI 2008: 322–329), azaz a gyerekek még nem tudnak a nevek címkejellegétől elvonatkoztatni, és a fiatal felnőttekhez hasonlóan előtérbe helyezni a köszzói funkciót.

Az egyetemisták körében a kétértelmű szavak előhívásában csupán a személyen belüli elrendezésben mutatkozott szignifikáns különbség a foglalkozások felidézése javára. A tesztfázisban tehát csak akkor hívták elő a neveket jelentősen rosszabbul, mint a foglalkozásneveket (60,00%, illetve 82,50%), amikor ugyanazok a résztvevők egyes fotókhoz nevet, más fotókhoz foglalkozást tanultak (TERRY 1994: 90). Ezt TERRY a két funkció együttes jelenlétének zavarkeltő hatásával magyarázta. A gyerekek körében ez az elrendezés általában véve rendkívül gyenge teljesítményhez vezetett mind a nevek, mind a foglalkozások felidézésében (18,00%, illetve 36,00%). Az N csoport teljesítménye alapján ez valójában egyáltalán nem meglepő eredmény. A gyerekek számára – akiknek már önmagában a nevek megtanulása is jelentős nehézséget jelentett – ez az elrendezés még nagyobb kihívás

volt, ami a teljesítményüket a foglalkozások kapcsán is lerontotta. Ezt mi is a két funkció együttes jelenlétének zavarkeltő hatásával látjuk magyarázhatónak. Amikor egyes elemeket névként, másokat foglalkozásnévként kellett megtanulni, az olyan többletinformációt és kognitív terhelést jelentett a gyerekek számára is, amely zavart, interferenciát okozhatott mindkét funkció vonatkozásában; ez vezethetett az igen alacsony pontszámokhoz ebben a csoportban (az interferencia jelenségéhez e sajátos kétértelmű szócsoport kapcsán vö. JAMES et al. 2012). Ez a hatás a gyerekeknél sokkal nagyobb fokú, mint a fiatal felnőtteknél, ami a nevek sajátos helyzetén túl valószínűleg a komplex feladathelyzet koordinálásához szükséges kontrollfunkciók alacsonyabb fokával is magyarázható (vö. GYŐRI 2008: 322–329).

A vizsgálat módszertani szempontból is tanulságos. TERRY a korábbi vizsgálati eredmények ellentmondásosságát (a nevek hátránya a vizsgálatok egy részében nem mutatkozott) a vizsgálati elrendezésből adódó különbségekkel hozta összefüggésbe. Ezért alkalmazott kétféle elrendezést, és a fiatal felnőtteknél valóban sikerült igazolnia a vizsgálati elrendezés hatását. Amint láttuk, a gyerekeknél ez a hatás a nevek kapcsán jelentkező általános nehézséggel összefüggésben nem jelentkezett. Meg kell ugyanakkor jegyeznünk, hogy az, hogy személyen belüli elrendezésben nem mutatkozott szignifikáns különbség a nevek és a foglalkozásnevek között, esetleg a minta kis számával is magyarázható.

3.5. Részösszegzés. Összegezve a fentieket elmondható tehát, hogy a gyerekek teljesítménye a tanulási feladat alapján általában véve alacsonyabb, mint a fiatal felnőtteké. A nevek megtanulása és előhívása azonban ezt szem előtt tartva is különösen nehéz a gyermekek számára, legalábbis az ilyen típusú kísérleti elrendezésben. Ez még inkább érvényesül, ha a kétértelmű szóalakok kétféle funkciójával szembesülnek: azaz a gyerekek körében is érvényesül, sőt a fiatal felnőttekhez képest sokkal erőteljesebben jelentkezik a Baker-baker paradoxon. Az efféle eredmények a nevek sajátos helyzetét látszanak erősíteni a mentális lexikonon belül, sőt első pillantásra azokat a véleményeket támogathatnák, melyek szerint a nevek reprezentációja és feldolgozása teljesen független más nyelvi elemekétől. A gyermekek és a fiatal felnőttek eredményei közötti különbség alapján pedig ebben – az életkor előrehaladtával – esetleg valamiféle elmozdulással is számolhatnánk. A vizsgálat révén feltárt kapcsolódási pontok ugyanakkor a független tulajdonnévi modul ellen szólnak. Az áttetsző tulajdonnevek nem függetlenek közszói párjuktól, ám gyermekkorban ez a kapcsolat még nem olyan erőteljes, mint a fiatal felnőtteknél; a két hálózat közötti kapcsolat a nyelvi tapasztalatoknak megfelelően válik majd erősebbé. A vizsgálat arra is rámutat, hogy a tulajdonnévi hálózat önmagában is strukturált, a névtípusok összeszerveződése pedig már a 9–10 éveseknél kimutatható.

Hangsúlyoznunk kell azonban a vizsgálatunk korlátait is. A fenti elemzés során az életkor szempontjából vetettük össze eredményeinket a TERRYével, noha esetlegesen a nyelvnek is hatása lehet a folyamatra. Ehhez a továbbiakban szükséges lesz magyar nyelvű egyetemisták körében is elvégezni a kísérletet (melynek eredményei a nyelv szempontjából lesznek összevethetők az angol nyelvű egyetemi hallgatókéval). Az életkor hatása, a fejlődés menete pedig a különböző életkorú magyar beszélők eredményeinek egymáshoz viszonyítása révén lesz igazán meggyőzően kimutatható. Amit a korábbi vizsgálatok és saját eredményeink alapján feltételezhetünk: 9–10 éves korban a névelőhívás képessége még javában fejlődésben van. Ezen a téren ebben az életkorban és a továbbiakban folyamatos és igen gyors fejlődéssel számolhatunk, hiszen mint láttuk, a nevek rögzítésében és előhívásában az egyének fiatal felnőttként teljesítenek a legjobban (talán a kontrollfunkciók

alakulásával is összefüggésben), majd a nevek megtanulásának és előhívásának képessége az életkor előrehaladtával lassan csökken. Ugyanakkor utalnunk kell arra is, hogy az egész folyamat során jelentős egyéni különbségekkel számolhatunk.

A vizsgálat további korlátjaként utalnunk kell a vizsgált névfajta sajátos jellegére: az eredmények csak az áttetsző nevek, szűkebben a foglalkozásnévi eredetű nevek kapcsán tekinthetők érvényesnek, nem általánosíthatók a nem áttetsző nevekre. Az eredmények értékelésekor a kísérletben részt vevők alacsony számát is érdemes szem előtt tartani.

4. Második kísérlet. Annak érdekében, hogy a közszói eredetű nevek feldolgozásáról árnyaltabb képet alkothassunk, kidolgoztuk a fenti kísérlet egy módosított változatát is, amely egy másik kétértelmű szócsoportra vonatkozott. Ebben a vizsgálatban olyan szavakat használtunk, amelyek fizikai tulajdonságokkal kapcsolatosak, és amelyek a magyar nyelvben családnévként is előfordulnak. A kísérlet során elsődlegesen azt akartuk megvizsgálni, hogy a névviselő tulajdonságával egybeeső, kvázi leíró családnevek könnyebben megtanulhatók és felidézhetők-e, mint az ilyen értelemben nem leíró nevek.[10] Ugyanakkor kíváncsiak voltunk arra is, van-e különbség a tulajdonságot kifejező szóformák felidézésében attól függően, hogy névként vagy melléknévként használatosak-e.

4.1. A kísérlet hipotézisei, módszere és menete. A korábbi vizsgálatok alapján előzetesen azt feltételeztük, hogy a tulajdonságot jelölő szavak közszóként könnyebben megjegyezhetők és előhívhatók, még ha az nem is látható a feladatban használt arcképeken. Emellett azt is feltételeztük, hogy különbség lesz a leíró és a nem leíró nevek között, az előbbiek előnyére. A külső tulajdonságot kifejező nevek ugyanis különböznek a foglalkozásnévi eredetű családnevektől, hiszen az előbbiek minden esetben szemmel láthatóan egybeeshetnek a személy fizikai tulajdonságaival, ami előnyt jelenthet a megjegyzésük kapcsán.

A vizsgálat kisebb módosításokkal alapvetően az első kísérlet módszertanára épült.

A vizsgálatot ugyanazon a napon ugyanazzal a 30 gyermekkel végeztük el, ugyanabban a három csoportban, és ugyanazt az elrendezést alkalmaztuk, mint az első kísérletben.

A vizsgálat anyagának, a tanulólapoknak és a tesztlapoknak az összeállításában az első vizsgálat eljárását követtük. A kísérletben öt-öt különböző korú felnőtt férfi és nő arcképét használtuk (ezek az előző feladatétól eltérő képek voltak). Ezeket a tanulólapokon három sorba rendeztük el, 4-2-4 elosztásban. Minden fotó alatt két különböző információ szerepelt. Az egyik a fotón látható személy neve volt; ez minden esetben egy közszói előzményű családnévből, illetve az *Anna/Péter* keresztnévből állt. A családnevek alapja olyan tulajdonságjegyeket kifejező közszó (nyolc melléknév és két főnév), amely felismerhető egy portréfotón is *(bajusz, barna, fekete, göndör, kopasz, kövér, szakáll, szőke, vékony, vörös)*.[11]

[10] A továbbiakban a *leíró* és *nem leíró nevek* terminusokat nem a szokásos értelemben használjuk tehát, hiszen a mai családnevek egyike sem tekinthető valódi leíró, a névviselő tulajdonságát közvetítő névnek, ezek a nevek hosszú ideje a családi összetartozást jelzik csupán.

[11] Hogy a kétértelmű szavak esetében mindenképpen egy fényképen is látható tulajdonságot kifejező szót tudjunk megadni, olyan családnevek is bekerültek a tesztbe, amelyek ritkának számítanak a mai magyar családnévállományban (pl. *Bajusz, Göndör*). Ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy a gyerekek névismerete nem a teljes magyar névállomány ismeretén alapul, hanem esetleges, így a névgyakoriságot mint tényezőt teljesen nem tudtuk kontrollálni a kísérlet során. Az eredmények értelmezésekor ezt mindenképpen figyelembe kell venni.

Emellett szerepelt a képek alatt egy további, tágan értelmezve külsőnek tekinthető tulajdonságra utaló melléknév *(alacsony, csinos, erős, hajlékony, karcsú, magas, mosolygós, ősz, sovány, sportos),* akár látható volt az adott tulajdonság a fotón, akár nem. Ebben a kísérletben ez volt a kontrollváltozó.

A tanulólapokat háromféle változatban készítettük el. Az első változatban a nevek egybeestek a képen látható személyek valódi fizikai jellemzőivel, azaz ilyen értelemben leíró nevek voltak (LN csoport). A második változatban a nevek nem kapcsolódtak a képen látható személyek fizikai tulajdonságaihoz, tehát ilyen értelemben nem leíró nevek voltak (NLN csoport). A harmadik változatban a nevek fele kvázi leíró név volt, míg az öt másik név nem esett egybe a képen látható személyek tulajdonságaival (LN + NLN csoport).

A tesztlapokon ebben a kísérletben is csak a fényképek szerepeltek, két oszlopba osztva, oszloponként 5-5 kép. A tesztlap egyik oldalán a személyek melléknévként megadott külső tulajdonságának, a másik oldalon a neveknek a beírását kértük.

A vizsgálat csoportonként elkülönítve zajlott, mindhárom csoportban ketten voltunk jelen mint kísérletvezetők. A tanulási fázis előtt mindhárom csoportban szóban hangzott el az utasítás: „A lapon emberek képeit látjátok. Mindegyik kép alatt a képen szereplő ember neve és egy külső tulajdonsága szerepel. Jegyezzétek meg ezeket az információkat az arcokhoz! Ahogy látjátok, minden nőt *Anná*-nak és minden férfit *Péter*-nek hívnak; a többi információ megjegyzésére törekedjetek.” Az információk megtanulására három percet kaptak a gyerekek. A tesztfázis előtt kicseréltük a tanulólapokat a tesztlapokra. Az utasítás szerepelt a tesztlap megfelelő oldalain, illetve szóban is elhangzott: „Írjátok a képek mellé az emberek tulajdonságát!”; „Írjátok a képek mellé az emberek nevét!” A gyerekek a megoldásokra négy percet kaptak.

Az adatok értékelésekor csak azokat az elemeket tekintettük helyesnek, amelyeket a megfelelő képhez kapcsoltak, és csak kisebb helyesírási eltéréseket fogadtunk el; a nevek morfológiai szerkezetét érintő eltéréseket már hibaként kategorizáltuk. Az adatokon ugyanazokat a statisztikai elemzéseket végeztük el, mint az első vizsgálatban.

4.2. Eredmények. A vizsgálat eredményeit az 5. táblázatban összesítettük. Az első, 3 × 2-es analízis arra irányult, hogy a három csoport teljesítménye eltér-e egymástól, illetve van-e különbség a kétértelmű szavak és a külső tulajdonságra utaló szavak felidézése között. Azt tapasztaltuk, hogy az elemtípus hatása domináns volt, azaz a tulajdonságok felidézése mindhárom csoportban jobban ment, mint a nevek felidézése: $F(1,27) = 74{,}31$; $p < 0{,}001$; $\omega^2 = 0{,}445$. Volt továbbá interakció az elemtípus és a csoporttípus között: $F(2,27) = 3{,}72$; $p = 0{,}037$; $\omega^2 = 0{,}033$, azaz a név és a tulajdonság felidézése nem egyforma arányban történt a három csoportban. Ugyanakkor a csoporthatás nem volt szignifikáns: $F(2,27) = 1{,}30$; $p = 0{,}289$, vagyis a három csoport felidézési teljesítménye hasonló volt.

A második, 2 × 2-es analízis volt ennek a kísérletnek a kulcselemzése, ugyanis a névtípus (leíró vagy nem leíró név) hatását próbálta kimutatni. A gyerekek teljesítményében azonban nem volt szignifikáns különbség a leíró és a nem leíró nevek felidézése között: $F(1,18) = 0{,}566$; $p = 0{,}462$, azaz a gyerekek nem tudták kihasználni azt a feltételezett előnyt, hogy a név egybeesett a fotón látható személy tulajdonságával. Nem volt továbbá interakció a névtípus és az elrendezés között sem: $F(1,18) = 0{,}845$; $p = 0{,}370$, viszont a vizsgálati elrendezés hatása erősen szignifikáns volt: $F(1,18) = 30{,}1$; $p < 0{,}001$; $\omega^2 = 0{,}436$. A személyen belüli elrendezés tehát sokkal rosszabb névfelidézést eredményezett, mint amit a csoportok közötti elrendezésben tapasztaltunk. A harmadik analízisben a csoportok

közötti összehasonlításban vizsgáltuk meg, hogy az LN csoport és az NLN csoport teljesítménye eltér-e a kétértelmű elemek felidézésében. Az eredmények alapján a két csoport közötti különbség nem volt szignifikáns: $F(1,18) = 0,970$; $p = 0,338$.

A negyedik analízis az LN + NLN csoporton belül vetette össze a leíró és a nem leíró nevek felidézésének a hatékonyságát. Az eredmények alapján a névtípusnak e tekintetben nem volt kimutatható hatása: $F(1,9) = 0,0361$; $p = 0,853$.

Az ötödik analízisben azt néztük, hogy az LN + NLN csoport felidézése eltér-e az LN csoport és az NLN csoport teljesítményétől. Az LN + NLN csoport szignifikánsan kevesebb leíró nevet tudott felidézni, mint az LN csoport: $F(1,18) = 18,8$; $p < 0,001$; $\omega^2 = 0,470$, s szignifikánsan kevesebb nem leíró nevet tudott visszaadni, mint az NLN csoport: $F(1,18) = 12,9$; $p = 0,002$; $\omega^2 = 0,372$.

5. táblázat: A leíró nevek és a nem leíró nevek, valamint a külső tulajdonságok helyes felidézésének átlagos százalékos aránya a három csoportban, magyar nyelvű 9–10 évesek körében (n = 30)

	LN csoport (%)		**NLN csoport (%)**		**LN + NLN csoport (%)**		
	Leíró név	**Külső tulajdonság**	**Nem leíró név**	**Külső tulajdonság**	**Leíró név**	**Nem leíró név**	**Külső tulajdonság**
Átlag	54,00	76,00	44,00	85,00	28,00	30,00	80,00
Szórás	25,90	24,60	19,00	8,50	27,00	34,30	10,50

4.3. Hibatípusok. A leggyakoribb eljárás ebben a vizsgálatban is a kihagyás volt (a hibák 65,93%-a). A betoldásos hibák (34,07%) eloszlását a 6. táblázat foglalja össze.

6. táblázat: A kétértelmű szavakhoz kapcsolódó hibás válaszok száma típusok szerint a három csoportban, magyar nyelvű 9–10 évesek körében (n = 30)

	LN csoport	**NLN csoport**	**LN + NLN csoport**
Helyettesítés	3	3	7
Rossz kép választása	0	3	0
Új szó használata	3[12]	2[13]	0

Az első kísérlethez hasonlóan a csoportok betoldásos hibáinak összesített száma ebben a kísérletben sem különbözött szignifikánsan egymástól ($\chi^2 = 0,29$). Akárcsak a második analízis eredménye, a betoldásos hibák megoszlása is azt jelzi, hogy nem volt különbség a leíró és a nem leíró nevek felidézésében a gyerekek körében.

[12] Ebben a csoportban két hiba nehezen besorolható: a *Szakáll* név helyett *Szakállas*, a *Bajusz* helyett *Bajuszos* szerepelt egy-egy alkalommal a megoldások között. Ezt lehetne helyettesítésnek is tekinteni, ugyanakkor a válaszok nagy kezdőbetűvel voltak írva, ezért soroltuk ezt a két megoldást a harmadik hibatípushoz.

[13] Itt is a *Szakállas* névforma fordult elő a *Szakáll* helyett, illetve a *Bajuszos* név a *Kopasz* helyett hibás alakként (l. az előző lábjegyzetet).

Az LN csoportban a *Vékony* családnév helyett kétszer fordult elő a vele szemantikailag összekapcsolható *Karcsú,* ami egyébként csak a tulajdonságok között szerepelt. Egy *Barna* családnevű nőhöz is a *karcsú* szó került, s a fotón látható személy valóban karcsú volt. Ezeken túl egy foglalkozásnévi eredetű családnév is szerepelt új szóként a válaszok között *(Juhász),* ami nyilvánvalóan az első kísérlet hatásával magyarázható, ti. ugyanazokkal a gyerekekkel vettük fel a második tesztet is. Kiemelendő, hogy ebben a csoportban, amelyben leíró nevekkel dolgoztak a gyerekek, rossz párosítás nem történt.

Az NLN csoportban helyettesítésként a *Vékony* családnév helyére kétszer a hasonló jelentéstartalmú *Sovány* került, amely egyébként szerepelt a tulajdonságok között. A *Bajusz* helyett egy alkalommal a *Karcsú* szerepelt – ismét egy karcsú személy fotójánál. Figyelmet érdemel ugyanakkor, hogy a rossz kép választása csak ebben a csoportban fordult elő – igaz, a tízből ketten hibáztak csak így.

Az LN + NLN csoport tagjai csak helyettesítéses hibát vétettek – ám itt is csak két fő hibázott. A hibák egy része a fotón látható személy látható tulajdonsága volt *(mosolygós, ősz, karcsú),* ugyanakkor több esetben erre a fotó alapján nem lehetett következtetni *(erős, magas, hajlékony)*.

4.4. Az eredmények értelmezése. A vizsgálat eredményei előzetes elvárásunknak megfelelően – és az első kísérlethez hasonlóan – a nevek sajátos helyzetére utalnak a mentális lexikonban: vagyis a Baker-baker paradoxon egy további közszói eredetű névcsoport kapcsán is jelen van gyermekkorban. A feladat egyértelműen a nevek rögzítésének és előhívásának nehezített voltát igazolta a melléknevekéhez képest. Míg azonban az első kísérletünkben a csoportok közötti elrendezésnél a függő változóként használt kétértelmű elemek (név vs. foglalkozás) között óriási különbség volt, addig a második kísérletben semmi effélét nem találtunk. Ebben a kísérletben a függő változó minden esetben név volt, ennek visszahívása kapcsán egyik csoportban sem jelentkezett semmiféle előny. Az elrendezés ugyanakkor hatással volt a teljesítményre: a személyen belüli elrendezés negatívabban befolyásolta a nevek visszahívását; ráadásul a vegyes elrendezés itt mindkét névtípus (leíró és nem leíró név) kapcsán rontott a teljesítményen, míg az első kísérletben a kétértelmű elemek foglalkozásként való visszaidézésének előnye mutatkozott, noha nem szignifikáns különbségként, csupán tendenciaként. A kvázi leíró és a nem leíró nevek visszahívása viszont egyformán nehezen ment.

Mindez úgy magyarázható, hogy a gyerekek ebben a kultúrkörben korán hozzászoknak ahhoz, hogy a nevek nem írják le a névviselők tulajdonságait, ezért a résztvevők még olyan esetekben sem támaszkodtak erre az információra, vagyis a nevek szemantikai tartalmára a nevek elsajátításában és előhívásában, amikor az áttetsző név által kifejezett tulajdonság aktuálisan egybeesett a névviselő valamely sajátosságával. A gyerekek tehát viszonylag korán felfigyelnek a nevek elsődleges funkciójából adódó és kulturálisan alakult címkejellegére. GEOFFREY D. HALL (2009) szerint a kicsik az anyanyelv-elsajátítás kezdetétől fogva eleve más stratégiával sajátítják el a kategóriajelölő szavakat és az identifikáló funkciójú nyelvi elemeket. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy egyáltalán ne férnének hozzá az áttetsző nevek közszói párhuzamának jelentéséhez (ahogy erre már utaltunk, a gyermeknyelvi csúfolók, szójátékok alapja nemritkán a név közszói párhuzamának szemantikai tartalma), de az adott feladathelyzetben erre nem támaszkodtak, nem tudták kihasználni a

nevek etimológiai jelentését. A neveket tehát elsődlegesen címkeként, nyelvi egységként dolgozzák fel a gyerekek. Az elemző feldolgozás másodlagosan járulhat ehhez, ám ezzel mint feldolgozási, memorizálási stratégiával ebben az életkorban nem feltétlenül tudnak élni. Ezzel összefüggésben az eredmények értelmezése kapcsán – akárcsak a foglalkozásnévi eredetű nevek esetében – számolhatunk azzal is, hogy a közszói párhuzamhoz való hozzáférés komplexebb kognitív feladat, hiszen a tulajdonnévi jellegtől elvonatkoztatva a közszói jelentés előtérbe helyezésére lenne szükség. Ahogy már korábban jeleztük, ehhez a kontrollfunkciók magasabb foka szükséges, mint ami ebben az életkorban jellemző (vö. GYŐRI 2008: 322–329). Ebből a szempontból nem volt különbség abban, hogy a név alapja főnév vagy melléknév volt-e.

A nevek kapcsán jelentkező tévesztések jellege ugyanakkor, azaz hogy a célszó helyett más fizikai tulajdonságot leíró neveket szerepeltettek, a tulajdonnévi hálózaton belül a névtípus összeszerveződésére utal, hasonlóan a foglalkozásnévi családnevek típusához. A gyerekek mentális lexikona a nyelvi tapasztalatoknak megfelelően szerveződik, s ebben az életkorban a családnevek kapcsán már vannak a különböző névtípusokkal kapcsolatos tapasztalataik. Kérdéses ugyanakkor, hogy mikortól lesznek képesek ezt a tudásukat aktívabban felhasználni, és tanulási feladathelyzetekben tanulási stratégiaként építeni rá. Ebből a szempontból további tanulságokkal járna a fiatal felnőttekkel való összevetés.

Módszertani szempontból ez a vizsgálat is azt jelzi, hogy a gyerekeknél a nevek előhívása általában véve olyan mértékben megnehezíti a feladatot, hogy lényegében nincs különbség a kétféle elrendezés között. Ez alapján a gyermekek vizsgálata során hasonló típusú feladatoknál a fiatalabb gyerekeknél sem kell erre tekintettel lennünk. Nem ismert ugyanakkor, hogy mikor következik be ebben változás, váltás.

A vizsgálat eredményeinek értékelésekor azonban itt is figyelembe kell venni a kísérletben részt vevők alacsony számát, a vizsgált névfajta specifikus jellegét, valamint hogy ez a felmérés is az előzővel egy napon történt, ugyanazon gyerekek részvételével, egy szünettel elválasztva.

5. Konklúzió. Mindkét vizsgálat megerősíti a nevek (szűkebben az áttetsző családnevek) különleges státuszát a mentális rendszerben, már fiatal életkorban is; sőt ebben az életkorban a Baker-baker paradoxon még erőteljesebben jelentkezik, mint a fiatal felnőtteknél. A vizsgálatok ugyanakkor egyértelműen jelzik a mentális lexikon két része, a közszói lexikon, illetve az onomasztikon közötti kapcsolatok meglétét, valamint a tulajdonnévi hálózat belső strukturáltságát, a névfajták és névtípusok összeszerveződését is.

Gyermekkorban e kapcsolatok azonban még kevésbé erőteljesek és általában véve korlátozottabbak, mint fiatalfelnőtt-korban, így a gyerekeknél az áttetsző nevek közszói párhuzamukhoz, illetve más közszókhoz képest nehezebben rögzülnek, és az előhívásuk is több problémát okoz tanulási feladathelyzetben. A vizsgálatok arra is rávilágítottak, hogy a nevek rögzítésének és előhívásának képessége 9–10 éves korban még fejlődésben van. Eredményeink tehát megerősítik CALDERWOOD és BURTON (2006) szóelőhívási módszerrel végzett kísérletének az eredményeit a nem gyakran használt nevek kapcsán. A nehézséget a családnevekre vonatkozó korlátozott tapasztalatok magyarázhatják: ebben az életkorban a családnevekkel kapcsolatban a mi kultúránkban élő gyerekeknek kevesebb tapasztalatuk van, ezzel összefüggésben pedig a nevekhez való hozzáférés stratégiái sem alakultak még

ki náluk. Ahhoz azonban, hogy a névelőhívás fejlődési aspektusáról többet megtudhassunk, további kutatásokra, további életkori csoportok bevonására és eltérő módszerek alkalmazására van szükség. Ez azon túl, hogy a nevek mentális reprezentációjára vonatkozóan is új ismereteket hozhat, olyan szempontból is tanulságos lehet, hogy megértsük, a nevek megtanulása iskolai körülmények között – például a történelem és az irodalom tantárgy esetében – milyen kihívásokat jelenthet az egyes életkorokban.

Hivatkozott irodalom

ABEL, TAYLOR J. – RHONE, ARIANE E. – NOURSKI, KIRILL V. – KAWASAKI, HIROTO – OYA, HIROYUKI – GRIFFITHS, TIMOTHY D. – HOWARD, MATTHEW A. – TRANEL, DANIEL 2015. Direct physiologic evidence of a heteromodal convergence region for proper naming in human left anterior temporal lobe. *Journal of Neuroscience* 35: 1513–1520. https://doi.org/10.1523/JNEUROSCI.3387-14.2015

BÓNA JUDIT 2018. A beszédfejlődés kisgyermekkortól kamaszkorig. *Gyermeknevelés* 6/3: 111–122. https://doi.org/10.31074/20183111122

BRÉDART, SERGE 1993. Retrieval failures in face naming. *Memory* 1: 351–366. https://doi.org/10.1080/09658219308258243

BRÉDART, SERGE 2016. Names and cognitive psychology. In: HOUGH, CAROLE ed., *The Oxford Handbook of Names and Naming.* Oxford University Press, Oxford. 476–487. https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780199656431.013.57

BRÉDART, SERGE – BRENNEN, TIM – DELCHAMBRE, MARIE – MCNEILL, ALLAN – BURTON, A. MIKE 2005. Naming very familiar people. When retrieving names is faster than retrieving semantic biographical information. *British Journal of Psychology* 96: 205–214. https://doi.org/10.1348/000712605X38378

BRÉDART, SERGE – VALENTINE, TIM 1998. Descriptiveness and proper name retrieval. *Memory* 6: 199–206. https://doi.org/10.1080/741942072

BRENNEN, TIM 1993. The difficulty with recalling people's names. The plausible phonology hypothesis. *Memory* 1: 409–431. https://doi.org/10.1080/09658219308258246

BRENNEN, TIM – BAGULEY, THOM – BRIGHT, JIM – BRUCE, VICKI 1990. Resolving semantically induced tip-of-the-tongue states for proper nouns. *Memory and Cognition* 18: 339–347. https://doi.org/10.3758/BF03197123

BURKE, DEBORAH M. – MACKAY, DONALD G. – WORTHLEY, JOANNA S. – WADE, ELIZABETH 1991. On the tip of the tongue. What causes word finding failures in young and older adults? *Journal of Memory and Language* 30: 542–579. https://doi.org/10.1016/0749-596X(91)90026-G

BURTON, A. MIKE – BRUCE, VICKI 1992. I recognize your face but I can't remember your name. A simple explanation? *British Journal of Psychology* 83: 45–60. https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1992.tb02424.x

CALDERWOOD, LESLEY – BURTON, A. MIKE 2006. Children and adults recall the names of highly familiar faces faster than semantic information. *British Journal of Psychology* 97: 441–454. https://doi.org/10.1348/000712605X84124

CARSON, DEREK R. – BURTON, A. MIKE – BRUCE, VICKI 2000. Putting names to faces. A review and tests of the models. *Pragmatics & Cognition* 8: 9–62. https://doi.org/10.1075/pc.8.1.03car

COHEN, GILLIAN 1990. Why is it difficult to put names to faces? *British Journal of Psychology* 81: 287–297. https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1990.tb02362.x

COHEN, GILLIAN – FAULKNER, DOROTHY 1986. Memory for proper names. Age differences in retrieval. *British Journal of Developmental Psychology* 4: 187–197. https://doi.org/10.1111/j.2044-835X.1986.tb01010.x

CONLEY, PATRICK – BURGESS, CURT – HAGE, DOTTY 1999. Large-scale databases of proper names. *Behavior Research Methods, Instruments, & Computers* 31: 215–219. https://doi.org/10.3758/BF03207713

CsnE. = HAJDÚ MIHÁLY, *Családnevek enciklopédiája. Leggyakoribb mai családneveink.* A Magyar Nyelv Kézikönyvei 17. Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2010.

DESAI, RUTVIK H. – TADIMETI, USHA – RICCARDI, NICHOLAS 2023. Proper and common names in the semantic system. *Brain Structure and Function* 228: 239–254. https://doi.org/10.1007/s00429-022-02593-9

EVRARD, MURIEL 2002. Ageing and lexical access to common and proper names in picture naming. *Brain and Language* 81: 174–179. https://doi.org/10.1006/brln.2001.2515

FABULYA MÁRTA 2007. *Izé, hogyhívják, hogymondjam.* Javítást kezdeményező lexikális kitöltőelemek. *Magyar Nyelvőr* 131: 324–342.

FACAL MAYO, DAVID – JUNCOS RABADÁN, ONÉSIMO – ALVAREZ, MONTSERRAT – PEREIRO ROZAS, ARTURO XOSÉ – DÍAZ FERNÁNDEZ, FERNANDO 2006. Efectos del envejecimiento en el acceso al léxico. El fenómeno de la punta de la lengua ante los nombres propios. *Revista de Neurología* 43: 719–723. https://doi.org/10.33588/rn.4312.2005662

FOGLER, KETHERA A. – JAMES, LORI E. 2007. Charlie Brown versus Snow White. The effects of descriptiveness on young and older adults' retrieval of proper names. *The Journals of Gerontology. Series B. Psychological Sciences and Social Sciences* 62: 201–207. https://doi.org/10.1093/geronb/62.4.P201

FOGLER, KETHERA A. – JAMES, LORI E. – CRANDALL, ELIZABETH A. 2010. How name descriptiveness impacts proper name learning in young and older adults. *Neuropsychological Development, and Cognition. Section B. Aging, Neuropsychology and Cognition* 17: 505–518. https://doi.org/10.1080/13825580903477245

FRESNOZA, SHANE – MAYER, ROSA-MARIA – SCHNEIDER, KATHARINA SOPHIA – CHRISTOVA, MONICA – GALLASCH, EUGEN – ISCHEBEK, ANJA 2022. Modulation of proper name recall by transcranial direct current stimulation of the anterior temporal lobes. *Scientific Reports* 12: 5735. https://doi.org/10.1038/s41598-022-09781-x

FÜLÖP BOGLÁRKA 2022. *A tulajdonnevek a gyermeknyelvben. Pszicholingvisztikai vizsgálatok.* Szakdolgozat. DE BTK, Debrecen.

GOLLAN, TAMAR H.– MONTOYA, ROSA – BONANNI, MARIA P. 2005. Proper names get stuck on bilingual and monolingual speakers' tip of the tongue equally often. *Neuropsychologia* 19: 278–287. https://doi.org/10.1037/0894-4105.19.3.278

GÓSY MÁRIA szerk. 2004. „Nyelvbotlás"-korpusz. In: GÓSY MÁRIA szerk., *Beszédkutatás 2004. „Nyelvbotlás"-korpusz, tanulmányok.* MTA Nyelvtudományi Intézet – Kempelen Farkas Beszédkutató Laboratórium, Budapest. 19–186.

GÓSY MÁRIA 2005. *Pszicholingvisztika.* Osiris Kiadó, Budapest.

GRIFFIN, ZENZI M. 2010. Retrieving personal names, referring expressions, and terms of address. *Psychology of Learning and Motivation* 53: 345–387. https://doi.org/10.1016/S0079-7421(10)53009-3

GYŐRI MIKLÓS 2008. Viselkedéskontroll és megismerés: a végrehajtó működések. In: CSÉPE VALÉRIA – GYŐRI MIKLÓS – RAGÓ ANETT szerk., *Általános pszichológia 3. Nyelv, tudat, gondolkodás.* Osiris, Budapest. 322–335.

HALL, GEOFFREY D. 2009. Proper names in early word learning. Rethinking a theoretical account of lexical development. *Mind & Language* 24: 404–432. https://doi.org/10.1111/j.1468-0017.2009.01368.x

HANLEY, J. RICHARD – COWELL, ELAINE S. 1988. The effects of different types of retrieval cues on the recall of names of famous faces. *Memory and Cognition* 16: 545–555. https://doi.org/10.3758/BF03197056

HONBOLYGÓ FERENC 2008. Beszédészlelés, mentális lexikon, beszédmegértés, beszédprodukció. In: CSÉPE VALÉRIA – GYŐRI MIKLÓS – RAGÓ ANETT szerk., *Általános pszichológia 3. Nyelv, tudat, gondolkodás.* Osiris, Budapest. 59–115.

HORVÁTH VIKTÓRIA 2022. Magyar anyanyelvű gyermekek szókincsének változásairól óvodáskor végétől kisiskolás korig. *Gyermeknevelés* 10: 63–77. https://doi.org/10.31074/gyntf.2022.1.63.77

HUSZÁR ÁGNES 2005. *A gondolattól a szóig. A beszéd folyamata a nyelvbotlások tükrében.* Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 40. Tinta Könyvkiadó, Budapest.

JAMES, LORI E. 2004. Meeting Mr. Farmer versus meeting a farmer. Specific effects of aging on learning proper names. *Psychology and Aging* 19: 515–522. https://doi.org/10.1037/0882-7974.19.3.515

JAMES, LORI E. – FOGLER, KETHERA A. 2007. Meeting Mr Davis vs Mr Davin. Effects of name frequency on learning proper names in young and older adults. *Memory* 15: 366–374. https://doi.org/10.1080/09658210701307077

JAMES, LORI E. – TAUBER, SARAH K. – MCMAHAN, ETHAN A. – OBERLE, SHALYN – MARTINEZ, ASHLEY P. – FOGLER, KETHERA A. 2012. Searching for interference effects in learning new face–names associations. *Memory* 20: 155–166. https://doi.org/10.1080/09658211.2011.649290

KUMCU, ALPER – THOMPSON, ROBIN L. 2020. Less imageable words lead to more looks to blank locations during memory retrieval. *Psychological Research* 84: 667–684. https://doi.org/10.1007/s00426-018-1084-6

LIBÁRDI PÉTER 2019. *A mentális lexikon több szempontú vizsgálata.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest.

LUKÁCS ÁGNES 2014. Szótanulás. In: PLÉH CSABA – LUKÁCS ÁGNES szerk., *Pszicholingvisztika 1–2. Magyar pszicholingvisztikai kézikönyv.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 521–549.

LUKÁCS ÁGNES – PLÉH CSABA – KAS BENCE – THUMA ORSOLYA 2014. A szavak mentális reprezentációja és az alaktani feldolgozás. In: PLÉH CSABA – LUKÁCS ÁGNES szerk., *Pszicholingvisztika 1–2. Magyar pszicholingvisztikai kézikönyv.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 168–250.

MAGYARI LILLA 2014. Beszédprodukció. In: PLÉH CSABA – LUKÁCS ÁGNES szerk., *Pszicholingvisztika 1–2. Magyar pszicholingvisztikai kézikönyv.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 371–410.

MCWEENY, KATHRYN H. – YOUNG, ANDREW W. – HAY, DENNIS C. – ELLIS, ANDREW W. 1987. Putting names to faces. *British Journal of Psychology* 78: 143–149. https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1987.tb02235.x

MORRISON, CATRIONA – ELLIS, ANDREW A. 1995. Roles of word frequency and age of acquisition in word naming and lexical decision. *Journal of Experimental Psychology: Learning, Memory, and Cognition* 21: 116–133. http://dx.doi.org/10.1037/0278-7393.21.1.116

MORTON, JOHN 1979. Facilitation in word recognition. Experiments causing change in the logogen model. In: KOLERS, PAUL A. – WROLSTAD, MERALD E. – BOUMA, HERMAN eds., *Processing of Visible Language.* Springer, New York. 259–268. https://doi.org/10.1007/978-1-4684-0994-9_15

NEUBERGER TILDA 2008. A szókincs fejlődése óvodáskorban. *Anyanyelv-pedagógia* 1/3–4: 1–13. https://doi.org/10.21030/anyp.2008.3.4.1

NEUBERGER TILDA 2017. A szókincs alakulása a beszédfejlődésben. In: BÓNA JUDIT szerk., *Új utak a gyermeknyelvi kutatásokban.* ELTE Eötvös Kiadó, Budapest. 121–139.

PISONI, ALBERTO – SPERANDEO, PAOLA RAFFAELLA – ROMERO LAURO, LEONOR JOSEFINA – PAPAGNO, CONSTANZA 2020. The Role of the Left and Right Anterior Temporal Poles in People Naming and Recognition. *Neuroscience* 440: 175–185. https://doi.org/10.1016/j.neuroscience.2020.05.040

RENDELL, PETER G. – CASTEL, ALAN D. – CRAIK, FERGUS I. M. 2005. Memory for proper names in old age. A disproportionate impairment? *The Quarterly Journal of Experimental Psychology* 58: 54–71. https://doi.org/10.1080/02724980443000188

RESZEGI KATALIN 2015. A tulajdonnevek a gyermeki nyelvelsajátításban. *Névtani Értesítő* 37: 83–98. https://doi.org/10.29178/NevtErt.2015.7

RESZEGI KATALIN 2022. *Kognitív szemléletű névtudományi vizsgálatok.* A Magyar Névarchívum Kiadványai 54. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.

SCANLAN, LESLEY C. – JOHNSTON, ROBERT A. 1997. I recognize your face, but I can't remember your name. A grown-up explanation, *Quarterly Journal of Experimental Psychology* 50: 183–198. https://doi.org/10.1080/027249897392288

SCHNELL ZSUZSANNA 2016. *Az elme nyelve. Társalgás és nyelvfejlődés.* Akadémiai Kiadó, Budapest.

SEMENZA, CARLO – ZETTIN, MARINA 1989. Evidence from aphasia for the role of proper names as pure referring expressions. *Nature* 342: 678–679. https://doi.org/10.1038/342678a0

SOUZA, CRISTIANE – CARMO, JOANA C. – GARRIDO, MARGARIDA V. 2023. Norms for pictures of proper names: contrasting famous people and well-known places in younger and older adults. *Behavior Research Methods* 55: 1244–1258. https://doi.org/10.3758/s13428-022-01823-6

STEVENAGE, SARAH V. – LEWIS, HUGH G. 2005. By which name should I call thee? The consequences of having multiple names. *The Quarterly Journal of Experimental Psychology* 58: 1447–1461. https://doi.org/10.1080/02724980443000692

SUGÁRNÉ KÁDÁR JÚLIA 1985. A szókincs és a szófajok gyakoriságának alakulása 3-6 éves gyermekek beszédében verbális feladat megoldás, illetve kommunikáció során. In: SUGÁRNÉ KÁDÁR JÚLIA szerk., *Beszéd és kommunikáció az óvodás- és kisiskoláskorban.* Akadémiai Kiadó, Budapest. 149−158.

TERRY, WILLIAM SCOTT 1994. On the relative difficulty in recalling names and occupations. *The American Journal of Psychology* 107: 85–94. https://doi.org/10.2307/1423291

TSUKIURA, TAKASHI – SEKIGUCHI, ATSUSHI – YOMOGIDA, YUKIHITO – NAKAGAWA, SEISHU – SHIGEMUNE, YAYOI – KAMBARA, TOSHIMUNE – AKITSUKI, YUKO – TAKI, YASUYUKI – KAWASHIMA, RYUTA 2011. Effects of aging on hippocampal and anterior temporal activations during successful retrieval of memory for face–name associations. *Journal of Cognitive Neuroscience* 23: 200–213. https://doi.org/10.1162/jocn.2010.21476

VALENTINE, TIM – BRENNEN, TIM – BRÉDART, SERGE 1996. *The Cognitive Psychology of Proper Names. On the Importance of Being Ernest.* Routledge, London. https://doi.org/10.4324/9780203132364

VALENTINE, TIM – HOLLIS, JAROLD – MOORE, VIV 1999. The nominal competitor effect. When one name is better than two. In: HAHN, MARTIN – STONESS, SCOTT C. eds., *Proceedings of the 21st Annual Meeting of the Cognitive Science Society.* Lawrence Erlbaum Associates, Mahwah, New Jersey. 749–754. https://doi.org/10.4324/9781410603494-135

YOUNG, ANDREW W. – HAY, DENNIS C. – ELLIS, ANDREW W. 1985. The faces that launched a thousand slips. Everyday difficulties and errors in recognizing people. *British Journal of Psychology* 76: 495–523. https://doi.org/10.1111/j.2044-8295.1985.tb01972.x

***

RESZEGI KATALIN
egyetemi docens; Debreceni Egyetem, Bölcsészettudományi Kar, Magyar Nyelvtudományi Intézet, Magyar Nyelvtudományi Tanszék; Debrecen
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-4443-3284, e-mail: reszegi.katalin@mnytud.arts.unideb.hu

KENYHERCZ RÓBERT
főiskolai docens; Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Kölcsey Ferenc Tanítóképzési Intézet, Magyar Nyelvi és Irodalmi Tanszék; Debrecen
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-6312-3532, e-mail: kenyhercz.robert@drhe.hu